

Ankara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
Adalet Meslek Yüksekokulu
DAMGA VERGİSİ ve HARÇLAR BİLGİSİ DERSİ
Açık Ders Malzemesi

Yrd. Doç. Dr. İdris Hakan FURTUN

Odördüncü Hafta

- Ünite 4

Ünite IV

HARCIN ÖDENMESİ

HARCIN ÖDENMESİ

SAYMAN MUTEMEDİ ALINDISI

T.C. :
BODRUM MAL. MÜD. :
SERİ : AR-2013
SIRA NO : 58721070
ÖZEL NO : 4943
FİZİKSEL NO :
Tahsilatı Yapan Birim Adı : Bodrum 2. İcra Dairesi
Teslim Edenin Adı, Soyadı :
T.C. / Vergi Kimlik No :
Dosya No : 2013/2053 (İcra Dosyası)

Alındı (Harc) Türü	Adet	Miktarı (TL)
Vekalet Harcı	1	3,75
Toplam		3,75

Üç Türk Lirası Yetmişbeş Kuruş tahsil edilmiştir

25/04/2013

Düzenleyen

1007860 AVUKAT PORTAL İŞLEMİ

İmza - Mühür

Harcın Ödenmesi-1

ÖDENME USULÜ

492 sayılı Harçlar Kanunu'nun yargı harçları ile birinci kısmının dördüncü bölümü bu harç türünün ödenmesine ilişkindir. Eskiden söz konusu olan *“ilgili kâğıt ve belgelere harç pulu yapıştırılmak suretiyle”* yargı harçlarının ödenmesi usulü 5281 sayılı kanun ile değiştirilmiş olduğundan günümüzde 492 sayılı yasanın «ödeme usulü» başlıklı 25. maddesi uyarınca yargı harçları tek bir ödeme şeklinde, diğer bir deyişle sadece **makbuz karşılığında** ödenebilmektedir.

Yasanın müşterek hükümlere dair kısmında yer alan 131. maddenin 2. bendinde harçların, bu kanunun ilgili kısımlarında yazılı şekillerde ödeneceği belirtilmiş, ardından ise *“ancak Maliye Bakanlığı konunun özelliğini göz önünde bulundurarak, harçların, makbuz karşılığı veya basılı damga vurdurulması veya sair bir şekilde tahsili için ilgili dairelere yetki verebilir”* hükmüne yer verilmiş ise de bu hükme istinaden yargı harçları ve vergi yargısı harçlarının öteden beri uygulana gelen ilgili kuruluşlarca makbuz karşılığı tahsil edilmesi usulüne dair herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Yargı harçları harca konu olan işlemleri yapan mahkeme veya dairenin bulunduğu mahalde harç tahsili amacıyla tayin edilmiş sayman mutemetlerince mahallinde makbuz karşılığında tahsil edilir. *Vezne bulunmayan yerlerde harcın tahsiline ilişkin işlemleri yapmak HMK yönetmeliğinde yazı işleri müdürünün görevleri arasında sayılmış olsa da bugün için vezne bulunmayan yer sayısı nerede ise yok gibidir.*

Hatta *bugün elektronik imza sahibi gerçek ve tüzel kişiler veya bunların vekillerince dava açılması elektronik ortamda olmakta ve bu durumda yargılama harçları da elektronik ortamda mahkeme veznesinin bağlı olduğu banka hesabına aktarılmaktadır.* Bu işlem ise artık çoğu kez bankalar aracılığıyla veya kredi kartı ve benzeri ödeme araçları (barokart vb) ile yapılmakta olduğundan harç tahsilatı da elektronik ortamda gerçekleşmektedir.

Harcın Ödenmesi-2

- **ÖDEME YERİ**
- Yasanın “ödeme yeri” başlıklı 26. maddesinde **yargı harçlarının harca konu olan işlemleri yapan mahkeme veya daire tarafından alınacağı, kanunlarda aksine hüküm varsa bu madde yerine o hükmün uygulanacağı** belirtilmiştir. Bu hüküm uyarınca yargı harçlarının harca konu olan işlemleri yapan mahkeme veya dairenin bulunduğu mahaldeki mutemet veznelerine ödenmesi gerekir.

Harcın Ödenmesi-3

- **ÖDEME ZAMANI**
- Yargı harçlarının ödeme zamanı yasanın 27. ve 28. maddelerinde maktu ve nispi yargı harçları için ayrı ayrı düzenlenmiştir.
- 29. maddede ise ilamsız takiplerde peşin harcın ödenmesi konusu ayrıca düzenleme konusu yapılmıştır.
- Yasanın 30. maddesinde «*noksan tesbit edilen değer üzerinden harcın ödenmesi*», 31. maddesinde ise «*peşin alınan karar ve ilam harçlarının geri verilmesi*» hususları hükme bağlanmıştır.
- Yargı harçlarına dair birinci kısmın «*çeşitli hükümler*» durumlar başlıklı beşinci ve son bölümünde 32, 33, 34, 35, 36 ve 37. maddelerde *harcı ödenmeyen işlemler, işçi alacaklarının takibi, yol giderleri ve tazminatı, istinabe yoluyla icra takiplerinde giderler, paraların bankalara ve mal sandıklarına yatırılması ile süresinde ödenmeyen harçlar* konuları için hükümler konulmuştur.
- Ayrıca yasanın «*işin hitamında alınacak harçlarda ödeme zamanı*» başlıklı 129. maddede de genel bir ödeme zamanı düzenlenmiş olup bu hüküm uyarınca «*kendi kısımlarında ödeme zamanı tespit edilmemiş olup da, mahiyetleri icabı işin sonunda alınması lazım gelen harçlar; harç alacağıının doğması tarihinden itibaren 15 gün içinde ödenecektir*».

Harcın Ödenmesi-4

- **MAKTU HARÇLARIN ÖDEME ZAMANI:**
- 27. maddeye göre yasaya bağlı (1) sayılı tarifede yazılı **maktu harçlar ilgili bulunduğu işlemlerin yapılmasından önce peşin olarak ödenir.**
- **Nitelikleri gereği işin sonunda hesap edilip alınması gereken maktu harçlar ise, harç alacağının doğduğu tarihten itibaren 15 gün içinde ödenir.**
- Maktu harç peşin olarak veya yukarıda öngörülen sürede ödenmemiş ise izleyen işlemlere ancak ilgili maktu harç ödendikten sonra devam olunması gerekir.

Harcın Ödenmesi-5

- **NİSPİ HARÇLARIN ÖDEME ZAMANI:**
- Nispi harçlarda ödeme zamanı 28. maddede nispi esasta alınan yargı harcı çeşidine göre farklılaşan biçimde düzenlenmiştir.
- **Karar ve İlam Harçları:** Karar ve ilam harçlarının dörtte birinin peşin olarak alınır. Geri kalan-bakiye karar ve ilam harcının ise **kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde** ödenmesi gerekir. Ölüm ve cismani zarar sebebiyle açılan maddi ve manevi tazminat davalarında ise peşin alınan karar ve ilam harcının oranı yirmide bir olarak uygulanır. Bakiye karar ve ilam harcının ödenmemiş olması, hükmün tebliğe çıkarılmasına, takibe konulmasına ve kanun yollarına başvurulmasına engel teşkil etmez.
- **İcra Tahsil Harcı:** Nispi icra harçlarının en önemlisi olan tahsil harcının **alacağın ödenmesi sırasında**, ödeme yapılmayan hallerde gündeme gelen icranın yerine getirilmesi harcının ise **harç alacağının doğduğu tarihten (bu tür takiplerde harç alacağı icranın yerine getirilmesiyle doğar) itibaren 15 gün içinde** ödenmesi gerekir. İflas takibi konusunun değeri üzerinden alınan nispi iflas harçlarının ödenmesi açısından da nispi esasta alınan tahsil harcının ödeme zamanına ilişkin hükümler uygulanır.
- **Depozito, Defter Tutma ve Miras İşlerine Ait Harçlar:** Harçlar Kanunu'na bağlı (1) sayılı tarifinin (D) bölümünde yazılı olan ve nispi esasta alınan depozito, defter tutma ve miras işlerine ait harçların **işin sonundan itibaren 15 gün içinde** ödenmesi gerekir.

Harcın Ödenmesi-6

- **İLAMSIZ TAKİPLERDE PEŞİN HARÇ:**
- Yasanın 29. maddesi uyarınca ilama dayanmayan takip taleplerinde alacak miktarının binde beşi oranında peşin harç alınır. Peşin alınan bu harç takip sonunda alınacak asıl harca mahsup olunur. İlama dayanmayan takiplerde alacaklı mahkemeye müracaata mecbur kalırsa, peşin alınan harç kendisine iade olunur veya alacaklının isteği üzerine mahkeme harçlarına mahsup edilir.
- **NOKSAN TESBİT EDİLEN DEĞER ÜZERİNDEN HARCIN ÖDENMESİ:**
- 30 maddede yargılama sırasında tespit olunan değer, davacının dava dilekçesinde bildirdiği değerden fazla olduğu anlaşılırsa, yalnız o celse için yargılamaya devam olunacağı, izleyen celseye kadar belirlenen değer üzerinden noksan kalan peşin karar ve ilam harcı tamamlanmadıkça davaya devam olunmayacağı hükme bağlanmıştır.
- Böyle bir durumda HMK 'da gösterilen süre içinde (3 ay) dosyanın işleme konulmasının noksan olan harcın ödenmesine bağlı olduğu belirtilmiştir.
- **PEŞİN ALINAN KARAR VE İLAM HARCLARININ GERİ VERİLMESİ:**
- Yasanın 31. maddesinde işin sona ermesinde peşin alınan karar ve ilam harcının ödenmesi gerekenden fazla olduğu anlaşılırsa bu fazlalığın istek üzerine geri verileceği hükme bağlanmıştır. Hukuk devleti açısından bu fazlalığın talebe bağlı olmaksızın otomatik olarak iadesi şüphesiz daha doğru olacaktır.

Harcın Ödenmesi-7

- «*Harcı ödenmeyen işlemler*» başlıklı 32. maddede «*Yargı işlemlerinden alınacak harçlar ödenmedikçe müteakip işlemler yapılmaz. Ancak ilgilisi tarafından ödenmeyen harçları diğer taraf öderse işleme devam olunmakla beraber bu para muhakeme neticesinde ayrıca bir isteğe hacet kalmaksızın hükümde nazara alınır*» hükmü yer almaktadır. Bu hükümle yargı işlemlerinden alınacak harçlar ödenmedikçe müteakip işlemlerin yapılmayacağı belirtilmiş olup bir vergi güvenlik tedbiri mahiyetindeki bu hüküm yargı çalışanlarına bir ödev yüklemektedir. Aynı hükümde ilgilisi tarafından ödenmeyen harçların diğer tarafça ödenebileceği öngörülmüş böyle bir durumda işleme devam olunacağı belirtilmiş ve bu durumun muhakeme neticesinde ayrıca bir isteğe hacet kalmaksızın hükümde nazara alınacağı ifade edilmiştir.
- «*İşçi alacaklarının takibi*» başlıklı 33. maddede «*iş mahkemeleri tarafından işçiler lehine hükme bağlanmış olan hak ve alacakların takibinde işçilerden hiç bir harç alınmadan gerekli işlem yapılır. Bu harçlar işçi haklı çıktığı takdirde takip sonunda hesap edilerek ayrıca bir hükme hacet kalmadan borçludan tahsil olunur*» hükmü yer almaktadır. Bu hüküm uyarınca iş mahkemeleri tarafından işçiler lehine hükme bağlanmış olan hak ve alacakların takibinde işçilerden hiçbir harç alınmadan gerekli yargı işlemleri yapılacaktır. Ancak bu duruma ilgili harçlar işçi haklı çıktığı takdirde takip sonucu hesap edilerek ayrıca bir hükme hacet kalmadan borçlu işverenden tahsil olunacaktır.

Harcın Ödenmesi-8

- *«İstinabe yoluyla icra takiplerinde giderler» başlıklı 35 maddede diğer bir icra ve iflas dairesinden istinabe suretiyle bir işlemin yapılması istendiği zaman bu işlemlere ait lüzumlu giderler o dairelere gönderileceği düzenlenmiştir.*
- *«Paraların bankalara ve mal sandıklarına yatırılması» başlıklı 36. maddede yer alan «Mahkemeler, hakimler, C. savcılar ve icra iflas daireleri tarafından adli ve idari işlemlerle takip işlemlerinden dolayı herhangi bir sebeple alınmış olan paraların bankaya yatırılması halinde bu paralara ait faiz, ikramiye ve sair menfaatleri Devlete aittir. Şüyuun giderilmesi neticesinde hasıl olan para ve tereke paraları ile kısıtlı veya gaip adına bankaya yatırılan paralar yukarıdaki fıkra hükmünden müstesnadır. Paraların bankaya ve mal sandıklarına yatırılması için ilgililerden gider adı ile bir şey alınmaz. Paraların alacaklıya gönderilme giderleri alacaklıya aittir. İlgilinin hak ettiği parayı, hak etme tarihinden itibaren on yıl içinde almak için müracaat etmemesi halinde, bu paralar Hazineye gelir kaydolunur» hükmü uyarınca mahkemeler, hakimler, Cumhuriyet Savcılar ve icra iflas daireleri tarafından adli ve idari işlemlerle takip işlemlerinden dolayı herhangi bir sebeple alınmış olan paraların bankaya yatırılması halinde bu paralara ait faiz, ikramiye ve sair menfaatleri Devlete ait olacaktır. Aynı hüküm ortaklığın giderilmesi neticesinde hasıl olan para ve tereke paraları ile kısıtlı veya gaip adına bankaya yatırılan paraların ise yukarıda belirtilen uygulamaya tabi olmadığını, diğer bir deyişle bu durumlarda bu paralara ait faiz, ikramiye ve sair menfaatlerin Devlete değil fakat ilgililerine ait olacağını hükme bağlamıştır. Bu hükümde ayrıca paraların bankaya ve mal sandıklarına yatırılması için ilgililerden gider adı ile bir şey alınmayacağı, paraların alacaklıya gönderilme giderlerinin alacaklıya ait olacağı ve ilgilinin hak ettiği parayı, hak etme tarihinden itibaren on yıl içinde almak için müracaat etmemesi halinde, bu paraların Hazineye gelir kaydolunacağı hususları da belirtilmiştir.*

Harcın Ödenmesi-9

- Yasanın yargı harçları ile ilgili birinci kısmının son maddesi olan 37. maddesi «*Süresinde Ödenmeyen Harçlar*» başlığını taşımaktadır. Bu maddede yer alan «*Bu kanunda ödeme zamanı gösterilen harçlardan süresinde ödenmeyenleri, ilgili mahkeme ve daireler tarafından sürenin sonundan itibaren onbeş gün içinde bir yazı ile o yerin vergi dairesine bildirilir ve harçlar vergi dairesince tahsil olunur. Yazıda harcın nevi ve mahiyeti, miktarı, mükellefin soyadı ve adı ve en son ikametgah adresi açık olarak gösterilir*» hükmü uyarınca Harçlar Kanunu'nda ödeme zamanı gösterilen harçlardan süresinde ödenmeyenleri, ilgili mahkeme ve daireler tarafından sürenin sonundan itibaren onbeş gün içinde bir yazı ile o yerin vergi dairesine bildirilecek ve böylece bu harçlar vergi dairesince tahsil olunacaktır. Bu durumu bildiren yazıda harcın nevi ve mahiyeti, miktarı, mükellefin soyadı ve adı ve en son ikametgahı adresi açık olarak gösterilecektir. Aynı husus yasanın «zamanında ödenmeyen harçlar» başlıklı 130. maddesinde de düzenlenmiştir. Mahkeme ve icra dairesi çalışanlarının kendilerine yönelik bir ödevi ifade eden bu hususa çok dikkat etmeleri gerekir.
- 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun «*memurların sorumluluğu*» başlıklı 128. maddesi uyarınca, gerekli harçları almadan işlem yapan memurlar harcın ödenmesinden yükümlüler ile birlikte müteselsilen sorumlu olacaktır ki bu da yargı çalışanlarının mesleki sorumluluklarını ifade etmektedir.

Harcın Ödenmesi-10

- Mahkeme başkanlıkları ile icra ve iflas dairelerindeki muhasebe yetkilisi mutemetleri 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununun eki (1) ve (3) sayılı tarifelere göre makbuz karşılığı tahsil ettikleri 2017 yılı için 9000 TL ve üstü tutarda yargı harcını yedi günlük süreyi beklemeksizin muhasebe birimi veznesine teslim etmek zorundadır.
- Harçların tahsili konusu hem Adalet Bakanlığı hem de Maliye Bakanlığı tarafından denetlenir. Vergi Müfettişleri ve Vergi Müfettiş Yardımcıları ile mahallin en büyük mal memurları her hal ve takdirde, harçları tahsile salahiyetli memurların hesaplarını teftiş ve kontrole yetkilidirler. Mahallin en büyük mal memuru tarafından kontrol memurlarına da bu hususta yetki verilebilir.

Yrd. Doç. Dr. Hakan FURTUN